

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองพะเยา

นางสาวฮาใจ ตรีสุวรรณ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

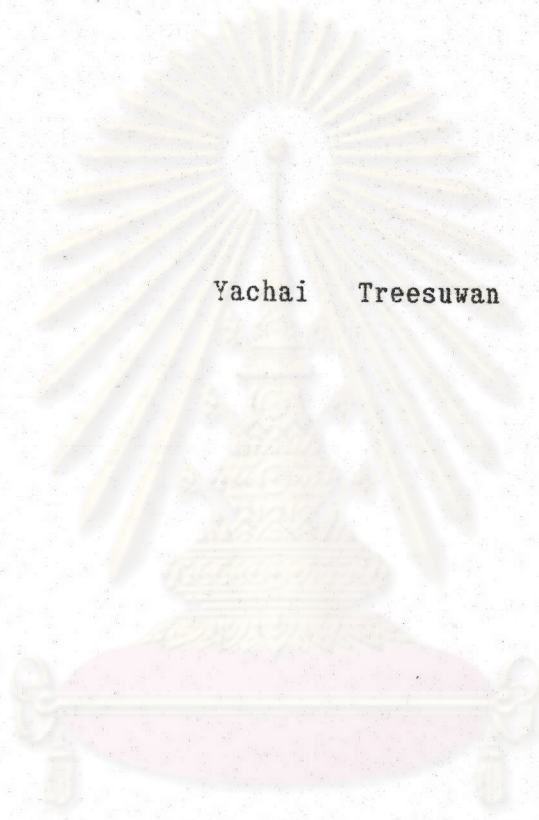
พ.ศ. 2537

ISBN-974-584-034-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I1705008 X

DEVELOPMENT GUIDELINES FOR THE CITY OF PHAYAO

Yachai Treesuwan

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning

Department of Urban and Regional Planning

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN-974-584-034-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์

โดย

ภาควิชา

อาจารย์ที่ปรึกษา

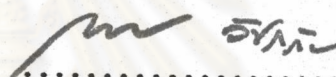
แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองพะเยา

นางสาวอาใจ ตรีสุวรรณ

การวางแผนภาคและเมือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณศิลป์ ฬิรพันธ์

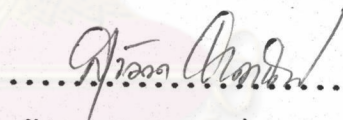
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

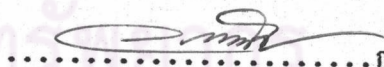
(รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรารักษ์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

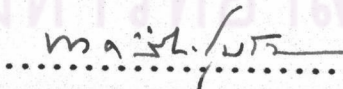
.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ชาคานิติ)

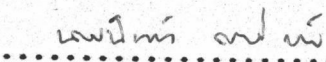
.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรณศิลป์ ฬิรพันธ์)

.....กรรมการ

นายพงษ์สิทธิ์ ชุ่มสาย ณ อุษงา

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.นพรัตน์ ตาปานานท์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ยาใจ ศรีสุวรรณ : แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองพะเยา (DEVELOPMENT GUIDELINES FOR THE PHAYAO CITY) อ.ที่ปรึกษา ผศ.ดร.วรรณศิลป์ พิรพันธ์
247 หน้า. ISBN 974-594-034-3

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองพะเยา ซึ่งเป็นผลจากการศึกษา ลักษณะทั่วไป การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอันประกอบด้วย กายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากรและการบริหารราชการของท้องถิ่น และวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่เป็นที่มาของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ในเขตชุมชนเทศบาลเมืองพะเยามีการเติบโตค่อนข้างช้า ขณะที่พื้นที่ชานนอกออกไป มีการขยายตัวมากกว่า โดยเฉพาะทางด้านเหนือถึงตะวันออกของชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการ จังหวัดพะเยา เดิมมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นด้านจำนวนประชากรหรือทางด้านกายภาพ ซึ่งการขยายตัวของชุมชนดังกล่าว เป็นไปตามลักษณะทางด้านกายภาพของพื้นที่ที่เป็นข้อจำกัดในการขยายตัวของชุมชน และปัจจัยทางด้านการบริการพื้นฐานที่เอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของชุมชนทางด้านนี้ การศึกษาเอกลักษณ์ของเมืองพบว่า ชุมชนเมืองพะเยา มีกว๊านพะเยามีจุดหมายตา (Landmark) ที่สำคัญของชุมชนและมีศักยภาพสำหรับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ส่วนการศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชนพบว่า ปัญหาทางด้านกายภาพ การบริการพื้นฐาน เป็นปัญหาพบมากที่สุดของชุมชน ส่วนปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนของชุมชนคือปัญหาทางเศรษฐกิจ

ผลจากการศึกษาได้เสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนใน 3 ด้านคือ ทางด้านกายภาพได้แก่การกำหนดผังโครงสร้างการใช้ที่ดินสำหรับปี พ.ศ.2555 และ แนวทางการพัฒนาระบบการคมนาคมและการขนส่ง ทางด้านเศรษฐกิจ ได้เสนอ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณกว๊านพะเยาและบริเวณโดยรอบ ส่วนทางด้านสังคมได้เสนอแนวทางการเพิ่มสถานบันการศึกษาในระดับสูงขึ้นในชุมชนเพื่อสนองความต้องการในอนาคต นอกจากนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะให้เร่งรัดการขยายเขตเทศบาลเมืองพะเยาออกไป และเร่งรัดให้ผังเมืองรวมพะเยามีผลบังคับใช้ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวางแผนภาคและเมือง
ภาควิชา
 การวางผังเมือง
สาขาวิชา
 2536
ปีการศึกษา

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C235593 : MAJOR URBAN PLANNING
KEY WORD: PHAYAO CITY / DEVELOPMENT GUIDELINES

YACHAI TREESUWAN : DEVELOPMENT GUIDELINES FOR THE PHAYAO CITY
THESIS ADVISOR : ASST. PROF. WANNASILPA PEERAPUN, PH.D.
247 PP. ISBN : 974-594-034-3

This study aims at recommending the development guidelines for Muang Phayao urban center which are the results from the study of general characteristics, the change, and development trends of the urban center which consists of physical, economics, social, population and local administration as well as analyzed the factors which are causes to the change.

The study found that the growing of the urban communities inside Muang Phayao Municipality is rather slow whereas the surrounding are expanding faster particularly from the north to the east of the community which is the location of Changwat Phayao governmental center. In the past, the change in this area was much more than other area in terms of number of population and physical aspects. The expanding of the community are occurring by the physical form of the area which are the constraints to the urban expansion. By studying the unique of the urban center, it was found that Kwan Phayao is the notable landmark of Muang Phayao urban center and has potential to develop into tourist attraction. The study also reveals that the physical and basic services problems are the most problems which can be found in the area, the problems that are significant and urgent for the community is the economics problem.

The study has proposed the development guidelines for the urban center in 3 aspects. First is, the physical aspects such as stipulating the land use structure plan in 2012 and development guidelines for transportation and communication system. Second is, the economics aspects which propose the guidelines for tourism development in Kwan Phayao and its vicinities. Third is, the social aspect, the guideline was recommended to increase the number of higher education in the community in order to cope with the future demand. Moreover, the recommendations are proposed to accelerate to expand the boundary of Muang Phayao Municipality as well as to accelerate the enforcement of the Muang Phayao Comprehensive plan to be used practically.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... การวางแผนภาคและเมือง
สาขาวิชา..... การวางผังเมือง
ปีการศึกษา..... 2536

ลายมือชื่อนิสิต..... ๓๖ *[Signature]*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *[Signature]*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาจากบุคคลหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผศ.ดร.วราภรณ์ ศิริพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำแนะนำและให้เวลาและโอกาสตลอดมา รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณ คุณพงศ์สิทธิ์ ชุ่มสาย ณ อรุณยา ผศ.ดร.สุวิวัฒนา ชาคานิติ และ ผศ.ดร.นพรัตน์ ตาปานานนท์ ที่กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ผังเมืองทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา โดยเฉพาะคุณโกมุก เสืองามเอี่ยม คุณพรหมทิพย์ เปี่ยมพุกชากุล ผู้ให้กำลังใจและกำลังใจอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการและบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ได้ให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลและให้คำแนะนำด้านต่าง ๆ

และที่สำคัญที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ พี่ ๆ ทุกคน โดยเฉพาะคุณเกรียงศักดิ์ และคุณสายใจ ลิขณะเขียร ที่สนับสนุนการศึกษา ให้กำลังใจ และสนับสนุนด้านการเงิน จนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

ฮาใจ ศรีสุวรรณ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่ 3.1	อุณหภูมิและปริมาณน้ำฝนแต่ละเดือนของจังหวัดพะเยา.....	32
ตารางที่ 3.2	พื้นที่และเขตการปกครองของจังหวัดพะเยา.....	34
ตารางที่ 3.3	หน่วยงานบริหารราชการส่วนกลางของจังหวัดพะเยา.....	36
ตารางที่ 3.4	หน่วยงานบริหารราชการส่วนภูมิภาคของจังหวัดพะเยา.....	37
ตารางที่ 3.5	พื้นที่และเขตการปกครองเทศบาลและสุขาภิบาลของจังหวัดพะเยา.....	38
ตารางที่ 3.6	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดในภาคเหนือ.....	40
ตารางที่ 3.7	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพะเยาระหว่างปี พ.ศ.2528-2531.....	43
ตารางที่ 3.8	รายได้ต่อประชากรต่อคนต่อปีของจังหวัดภาคเหนือ.....	46
ตารางที่ 3.9	ความชำนาญการผลิตรายสาขาของจังหวัดพะเยาปี พ.ศ.2528-2531..	49
ตารางที่ 3.10	ความชำนาญการผลิตรายสาขาของภาคเหนือ ปี พ.ศ.2528-2531....	49
ตารางที่ 3.11	การเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมในสาขาการผลิตหลัก.....	51
ตารางที่ 3.12	จำนวนโรงงานแยกตามประเภทอุตสาหกรรม.....	52
ตารางที่ 3.13	จำนวนโรงงาน เงินทุน และแรงงานของจังหวัดพะเยาแยกראอำเภอ.54	54
ตารางที่ 3.14	อุตสาหกรรมในครอบครัวของจังหวัดพะเยาแยกראอำเภอ.....	50
ตารางที่ 3.15	การจดทะเบียนพาณิชย์ประเภทต่าง ๆ ของจังหวัดพะเยา.....	58
ตารางที่ 3.16	จำนวนผู้ประกอบการค้าของจังหวัดพะเยาแยกראอำเภอ.....	59
ตารางที่ 3.17	จำนวนสถานบริการที่สำคัญของจังหวัดพะเยา ปี พ.ศ.2535.....	60
ตารางที่ 3.18	สาขาธนาคารพาณิชย์ของจังหวัดรายอำเภอ ปี พ.ศ.2535.....	62
ตารางที่ 3.19	ปริมาณเงินทุนหมุนเวียนฝากคลังจังหวัดพะเยาปีพ.ศ.2534-2535.....	65
ตารางที่ 3.20	รายได้ค่าขอใบอนุญาตของสรรพสามิตจังหวัดพะเยา.....	66
ตารางที่ 3.21	ภาษีของจังหวัดพะเยาแยกראอำเภอ.....	66
ตารางที่ 3.22	จำนวนโรงเรียน ห้องเรียน นักเรียนและครูแยกตามสังกัด.....	67
ตารางที่ 3.23	ศาสนสถาน และจำนวนพระภิกษุสามเณร.....	68
ตารางที่ 3.24	จำนวนโรงพยาบาล สถานีอนามัย และสถานีบริการสาธารณสุข.....	69
ตารางที่ 3.25	จำนวนบุคคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข.....	74
ตารางที่ 3.26	สถานภาพอาชญากรรมคดีอาญา 5 กลุ่มของตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา...77	77
ตารางที่ 3.27	ลักษณะของประชากรของจังหวัดพะเยา ปีพ.ศ.2529-2535.....	79
ตารางที่ 3.28	สถิติอัตราการเพิ่มของประชากรจังหวัดพะเยา ปี พ.ศ.2528-2535...82	82
ตารางที่ 3.29	โครงสร้างอายุประชากรของจังหวัดพะเยา.....	85
ตารางที่ 3.30	การกระจายตัวของประชากรระดับอำเภอของจังหวัดพะเยา ปี พ.ศ.2528.....	88

ตารางที่ 3.31	การกระจายตัวของประชากรระดับอำเภอของจังหวัดพะเยา ปี พ.ศ. 2535.....	88
ตารางที่ 3.32	ประชากรในเขตเมืองของจังหวัดพะเยาแยกรายอำเภอ.....	91
ตารางที่ 3.33	ข้อมูลประชากรชาวเขาของจังหวัดพะเยาแยกรายอำเภอ.....	93
ตารางที่ 4.1	จำนวนสถานประกอบการ แรงงาน เงินทุนแยกประเภทอุตสาหกรรม ของจังหวัดพะเยา.....	115
ตารางที่ 4.2	จำนวนสถานประกอบการ แรงงาน เงินทุนแยกประเภทอุตสาหกรรม ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเมืองพะเยา.....	116
ตารางที่ 4.3	การเปลี่ยนแปลงจำนวนสถานประกอบการ แรงงาน เงินทุนแยกประเภท อุตสาหกรรมที่อยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเมืองพะเยา.....	117
ตารางที่ 4.4	จำนวนเงินทุน ของอุตสาหกรรมในปี พ.ศ. 2531-2536.....	119
ตารางที่ 4.5	จำนวนแรงงานของอุตสาหกรรมในปี พ.ศ. 2531-2536.....	119
ตารางที่ 4.6	จำนวนประชากรและความหนาแน่นประชากรของเทศบาลเมืองพะเยา..	139
ตารางที่ 4.7	การเกิด การตาย ย้ายเข้า-ย้ายออก ของประชากรในเขตเทศบาล เมืองพะเยา.....	140
ตารางที่ 4.8	จำนวนและการเปลี่ยนแปลงประชากรของเทศบาลเมืองพะเยา.....	143
ตารางที่ 4.9	ลักษณะถนนภายในเขตเทศบาลเมืองพะเยา.....	147
ตารางที่ 4.10	การใช้ที่ดินภายในเขตเทศบาลเมืองพะเยา.....	155
ตารางที่ 4.11	การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองพะเยาและชุมชนต่อเนื่อง.....	159
ตารางที่ 4.12	สถานะการคลังของเทศบาลเมืองพะเยา.....	168
ตารางที่ 4.13	รายละเอียดรายจ่ายของเทศบาลเมืองพะเยา.....	169
ตารางที่ 5.1	การประมาณการการใช้ที่ดินในอนาคต.....	191
ตารางที่ 5.2	การประมาณการการใช้ที่ดินในอนาคตแยกตามประเภทการใช้ที่ดิน.....	192
ตารางที่ 6.1	ปัญหาและความต้องการในเขตพื้นที่ชุมชน.....	216
ตารางที่ 6.2	ความสัมพันธ์ของปัญหาในเขตพื้นที่ชุมชน.....	220
ตารางที่ 6.3	ขนาดและความร้ายแรงของปัญหา.....	221
ตารางที่ 6.4	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัญหา.....	223
ตารางที่ 6.5	การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา.....	224

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 3.1	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดของภาคเหนือ	31
แผนภูมิที่ 3.2	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดรายสาขาการผลิตของจังหวัดพะเยา.....	44
แผนภูมิที่ 3.3	รายได้ต่อประชากรต่อปีของจังหวัดพะเยา.....	47
แผนภูมิที่ 3.4	ประเภทอุตสาหกรรมของจังหวัดพะเยาปี พ.ศ.2536.....	53
แผนภูมิที่ 3.5	จำนวนโรงงาน เงินทุน แรงแรงงานของโรงงานอุตสาหกรรม.....	59
แผนภูมิที่ 3.6	โครงสร้างอายุประชากร.....	89
แผนภูมิที่ 3.7	การกระจายตัวประชากรระดับอำเภอของจังหวัดพะเยา.....	89
แผนภูมิที่ 4.1	ความสัมพันธ์ของการผลิตของอุตสาหกรรมอำเภอเมืองพะเยา	
แผนภูมิที่ 4.2	โครงสร้างประชากร	

คุนยวิทยทรพยกร
จุพาลงกรณมทรวทยาฬย

สารบัญแผนก

แผ่นที่ 3.1	ที่ตั้งและเขตการปกครอง.....	30
แผ่นที่ 3.2	สถานบริการ.....	61
แผ่นที่ 3.3	ที่ตั้งธนาคาร.....	64
แผ่นที่ 3.4	สถานบริการสาธารณสุข.....	73
แผ่นที่ 3.5	จำนวนและการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร ปี พ.ศ. 2528.....	80
แผ่นที่ 3.6	จำนวนและการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร ปี พ.ศ. 2535.....	81
แผ่นที่ 4.1	ที่ตั้งชุมเมืองพะเยา.....	111
แผ่นที่ 4.2	ย่านร้านค้า/การบริการ.....	123
แผ่นที่ 4.3	แหล่งท่องเที่ยว.....	127
แผ่นที่ 4.4	ที่ตั้งโรงเรียน.....	137
แผ่นที่ 4.5	จำนวนและการเปลี่ยนแปลงประชากร ปี พ.ศ. 2530-2536.....	144
แผ่นที่ 4.6	ถนนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา.....	148
แผ่นที่ 4.7	การบริการขนส่งสาธารณะ.....	150
แผ่นที่ 4.8	การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองพะเยาปี พ.ศ. 2528.....	156
แผ่นที่ 4.9	การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองพะเยาปี พ.ศ. 2535.....	157
แผ่นที่ 4.10	การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองพะเยาและชุมชนต่อเนื่อง ปี พ.ศ. 2528.....	160
แผ่นที่ 4.11	การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองพะเยาและชุมชนต่อเนื่อง ปี พ.ศ. 2535.....	161
แผ่นที่ 4.12	ทิศทางการขยายตัวของชุมชนเมืองพะเยา.....	164
แผ่นที่ 5.1	ข้อจำกัดในการขยายตัวของชุมชน (พื้นที่ที่มีการใช้พื้นที่ในก่อสร้างปัจจุบัน).....	194
แผ่นที่ 5.2	ข้อจำกัดในการขยายตัวของชุมชน (พื้นที่เฉพาะ).....	195
แผ่นที่ 5.3	ข้อจำกัดในการขยายตัวของชุมชน (พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน พื้นที่กว้านพะเยา และพื้นที่ในระยะ 1 กม.).....	196
แผ่นที่ 5.4	ข้อจำกัดในการขยายตัวของชุมชน (พื้นที่ที่ไม่ได้รับบริการการประปา).....	197
แผ่นที่ 5.5	ข้อจำกัดในการขยายตัวของชุมชน (พื้นที่ที่ไม่ได้รับบริการโทรศัพท์).....	198
แผ่นที่ 5.6	ข้อจำกัดในการขยายตัวของชุมชน (พื้นที่ที่มีไม่ได้รับบริการระบบระบายน้ำ).....	199
แผ่นที่ 5.7	ข้อจำกัดในการขยายตัวของชุมชน (พื้นที่เกษตรก้าวหน้า).....	200
แผ่นที่ 5.8	พื้นที่มีศักยภาพในการขยายตัวของชุมชน.....	202
แผ่นที่ 5.9	เอกลักษณ์ของเมือง.....	207
แผ่นที่ 6.1	บริเวณพื้นที่ที่มีปัญหาของชุมชน.....	227
แผ่นที่ 7.1	ผังโครงสร้างการใช้ที่ดินในปี พ.ศ. 2555.....	230

แผ่นที่ 7.2	การแก้ปัญหาระบบการคมนาคมขนส่ง ระยะสั้น.....	235
แผ่นที่ 7.3	การแก้ปัญหาระบบการคมนาคมขนส่ง ระยะยาว.....	239

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย